

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 05-05-2011

Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/3149

Α Π Ο Φ Α Σ Η 52/2011

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνήλθε σε έκτακτη συνεδρίαση την 18-04-2011, σε συνέχεια της από 11-04-2011 έκτακτης και της από 14-04-2011 τακτικής συνεδρίασης, μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, στο κατάστημά της προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση των γενικών απογραφών κατά το έτος 2011, όπως αναφέρεται αναλυτικότερα στο ιστορικό της παρούσας. Η υπόθεση παραπέμφθηκε λόγω μείζονος σημασίας στην Ολομέλεια της Αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 5α παρ. 1 του Κανονισμού Λειτουργίας της, με την υπ' αριθμ. 26/2011 Απόφαση του Τμήματος. Παρέστησαν οι Χ. Γεραρής, Πρόεδρος της Αρχής, Λ. Κοτσαλής, Α. Παπανεοφύτου και Α. Ρουπακιώτης, τακτικά μέλη, και τα αναπληρωματικά μέλη της Αρχής, Γ. Πάντζιου, Π. Τσαντήλας και Γ. Λαζαράκος, ως εισηγητές, σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Α. Πομπόρτση, Α. Πράσσου και Α. Ι. Μεταξά, αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Στη συνεδρίαση παρόντες επίσης ήταν χωρίς δικαίωμα ψήφου, με εντολή του Προέδρου, η Ζωή Καρδασιάδου, νομικός ελέγκτρια, και ο Ιωάννης Λυκοτραφίτης, πληροφορικός ελεγκτής, ως βοηθοί εισηγητές, και η Γεωργία Παλαιολόγου, υπάλληλος του Διοικητικού – Οικονομικού Τμήματος της Αρχής, ως γραμματέας.

Στην έκτακτη συνεδρίαση της Ολομέλειας της 11-04-2011 παρέστησαν και εξέφρασαν τις απόψεις τους επί του θέματος, οι ακόλουθοι εκ μέρους της ΕΛ.ΣΤΑΤ.: Α, Προϊστάμενος της Δ/σης Οργάνωσης, Μεθοδολογίας και Διεθνών Σχέσεων, Β, Προϊσταμένη Δ/σης Στατιστικών Πληθυσμού και Αγοράς Εργασίας, Γ, Τμήμα

Μεθοδολογίας, Ανάλυσης και Μελετών, και ο Δ, Προϊστάμενος της Δ/σης Πληροφορικής, και στην έκτακτη συνεδρίαση της 18-04-2011 οι ως άνω Α και Β και η Ε, Γενική Διευθύντρια Στατιστικών Ερευνών.

Η Αρχή έλαβε υπόψη τα ακόλουθα:

Με το υπ' αρ. πρωτ. ΓΝ/ΕΙΣ/1302/10-11-2010 έγγραφο, η Ελληνική Στατιστική Αρχή (εφεξής ΕΛ.ΣΤΑΤ.), όπως συμπληρώθηκε με το υπ' αριθμ. πρωτ. ΓΝ/ΕΙΣ/1441/14-12-2010 έγγραφο, γνωστοποίησε στην Αρχή τη σύσταση και λειτουργία αρχείων αναφορικά με το σύνολο των στατιστικών εργασιών που εκτελεί.

Όπως προκύπτει από τη γνωστοποίηση, μεταξύ αυτών των εργασιών είναι και η διενέργεια γενικών απογραφών οικοδομών-κτιρίων και πληθυσμού-κατοικιών κατά το έτος 2011. Η γνωστοποίηση των γενικών απογραφών διαχωρίστηκε από τις υπόλοιπες γνωστοποιήσεις επεξεργασιών και συμπληρώθηκε από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. με τα υπ' αριθμ. πρωτ. ΓΝ/ΕΙΣ/245/09-03-2011, Γ/ΕΙΣ/2412/06-04-2011, ΓΝ/ΕΙΣ/412/12-04-2011, ΓΝ/ΕΙΣ/422/14-04-2011, ΓΝ/ΕΙΣ/423/14-04-2011 και ΓΝ/ΕΙΣ/424/14-04-2011 έγγραφα, τα οποία περιέχουν διευκρινίσεις για επιμέρους ζητήματα όπως τα ερωτηματολόγια, την πολιτική ασφάλειας, τη νομική βάση της απογραφής και τις σχετικές για τη διενέργεια της απογραφής εγκυκλίους.

Ο σκοπός της απογραφής πληθυσμού-κατοικιών και κτιρίων περιγράφεται ειδικότερα στην υπ. αριθμ. 1524/Γ5-473/14-02-2011 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ Β/425), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 3 του ν. 2392/1996 (πβλ. και Εγκύκλιο 1 του Προέδρου της ΕΛ.ΣΤΑΤ. «Γενικές Οδηγίες Προπαρασκευής, Οργάνωσης και Διενέργειας των Γενικών Απογραφών»).

Ειδικότερα, ως σκοπός της απογραφής κτιρίων αναφέρεται:

- η καταμέτρηση του αριθμού των κτιρίων στο σύνολο της χώρας και κατά περιοχές
- η συλλογή στοιχείων σχετικά με τη σύνθεση των κτιρίων από πλευράς ορόφων, καθώς και διάφορα άλλα χαρακτηριστικά τους (π.χ. υλικά κατασκευής, χρήση, περίοδος κατασκευής κλπ.)

- η καταμέτρηση του αριθμού των κανονικών κατοικιών.

Ως σκοπός της απογραφής κατοικιών αναφέρεται:

- η κατά είδος καταμέτρηση του αριθμού των κατοικιών (κανονικές ή μη κανονικές κατοικίες).
- η συλλογή στοιχείων αναφορικά με τα κύρια χαρακτηριστικά των κατοικιών και τις ανέσεις τους
- η καταμέτρηση του αριθμού των νοικοκυριών και η εξακρίβωση του καθεστώτος κατοχής των κατοικιών από αυτά.

Ως σκοπός της απογραφής πληθυσμού αναφέρεται:

- η καταμέτρηση του μόνιμου πληθυσμού, δηλ. των κατοίκων που διαμένουν μόνιμα στη χώρα
- η καταμέτρηση του «πραγματικού» πληθυσμού, δηλ. των ατόμων που βρέθηκαν παρόντα κατά την ημέρα αναφοράς της απογραφής (9^η Μαΐου 2011).
- η καταμέτρηση του νόμιμου πληθυσμού, δηλ. του αριθμού των δημοτών κάθε δήμου
- η συλλογή στοιχείων σχετικά με τη σύνθεση των νοικοκυριών και των πυρηνικών οικογενειών, αναφορικά με τον αριθμό των μελών τους
- η συλλογή στοιχείων σχετικά με τα δημογραφικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού.

Για την απογραφή πληθυσμού-κατοικιών, θα χρησιμοποιηθούν δελτία απογραφής «κατοικίας-νοικοκυριού» και «συλλογικού καταλύματος».

Ως κατοικία για τους σκοπούς της απογραφής, σύμφωνα με την Εγκύκλιο 4 του Προέδρου της ΕΛ.ΣΤΑΤ. «Οδηγίες προς τους Απογραφείς (για τον τρόπο διενέργειας της απογραφής πληθυσμού-κατοικιών)» (που περιλαμβάνεται στο υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/2412/06-04-2011 έγγραφο) θεωρείται ένας χώρος από την κατασκευή του χωριστός και ανεξάρτητος, που χτίστηκε ή μετατράπηκε με σκοπό να χρησιμοποιηθεί για κατοίκηση από ένα νοικοκυριό ή χρησιμοποιείται ως συνήθης διαμονή από ένα νοικοκυριό κατά το χρόνο της απογραφής. Ως νοικοκυριό θεωρείται το σύνολο των

ατόμων που διαμένουν μόνιμα στην ίδια κατοικία, είτε έχουν μεταξύ τους συγγενικές σχέσεις είτε όχι.

Μια ειδική κατηγορία κατοικιών είναι τα συλλογικά καταλύματα. Ως συλλογικό κατάλυμα θεωρείται το κατάλυμα το οποίο προορίζεται κατά κανόνα να κατοικηθεί ή να εξυπηρετήσει πολλά άτομα ή ομάδες ατόμων. Παραδείγματα συλλογικών καταλυμάτων είναι, μεταξύ άλλων, τα ξενοδοχεία, τα νοσοκομεία, οι καταυλισμοί προσφύγων, τα ορφανοτροφεία, τα αναρρωτήρια, τα ψυχιατρεία, τα μοναστήρια, οι φυλακές-αναμορφωτήρια και οι στρατώνες.

Ο υπεύθυνος και τα μέλη της κατοικίας-νοικοκυριού ή του συλλογικού καταλύματος, σε συνεργασία με τον απογραφέα, τον εντεταλμένο ιδιώτη συνεργάτη της ΕΛ.ΣΤΑΤ., θα συμπληρώσουν τα δελτία απογραφής για την κατοικία-νοικοκυριό ή το συλλογικό κατάλυμα.

Κάθε δελτίο απογραφής κατοικίας-νοικοκυριού ή συλλογικού καταλύματος αποτελείται από ένα φύλλο για την απογραφή των γενικών στοιχείων της κατοικίας ή του συλλογικού καταλύματος, και από τόσα δελτία απογραφής ατόμου όσα και τα μέλη του νοικοκυριού ή των μονίμων κατοίκων του συλλογικού καταλύματος.

Τα στοιχεία απογραφής κατοικίας περιλαμβάνουν το γεωγραφικό προσδιορισμό της σε επίπεδο ακριβούς διεύθυνσης, τα χαρακτηριστικά της κατοικίας, τις ανέσεις της, καθώς και, εφόσον πρόκειται για κατοικούμενες κατοικίες, τις σχέσεις των μελών του νοικοκυριού μεταξύ τους. Τα άτομα που κατοικούν μαζί συσχετίζονται με τα κριτήρια σύζυγος, σύντροφος, πατέρας, μητέρα, ύπαρξη ή μη άλλου είδους συγγένεια. Με τον τρόπο αυτό εξάγεται η επονομαζόμενη «πυρηνική οικογένεια» καθώς και το «νοικοκυριό». Επίσης, στο φύλλο απογραφής της κατοικίας αναγράφεται και το ονοματεπώνυμο του ατόμου που παρείχε τις πληροφορίες για το νοικοκυριό και ο τηλεφωνικός αριθμός της κατοικίας. Αντίστοιχα για τα συλλογικά καταλύματα, το έντυπο περιέχει στοιχεία όπως το γεωγραφικό προσδιορισμό σε επίπεδο ακριβούς διεύθυνσης, το είδος του συλλογικού καταλύματος, τον τίτλο ή ονομασία του φυσικού ή νομικού προσώπου ή του ιδρύματος ή της επιχείρησης στην οποία ανήκει, καθώς και το ονοματεπώνυμο του ατόμου που παρείχε τις πληροφορίες για το κατάλυμα και τον τηλεφωνικό αριθμό του καταλύματος.

Το «δελτίο απογραφής ατόμου» είναι ονομαστικό (μεταξύ άλλων και για λόγους διασταύρωσης και επαλήθευσης τυχόν διπλοεγγραφών) και συσχετίζεται με το «δελτίο απογραφής κατοικίας-νοικοκυριού» ή το «δελτίο απογραφής συλλογικού καταλύματος», μέσω του αύξοντα αριθμού του δελτίου του νοικοκυριού ή του καταλύματος, αντίστοιχα. Το «δελτίο απογραφής ατόμου» περιέχει τα εξής στοιχεία/ερωτήματα:

1. ονοματεπώνυμο ατόμου, όνομα πατρός ή συζύγου, όνομα μητρός
2. φύλο
3. ημερομηνία γέννησης
4. σχέση με το νοικοκυριό: εφόσον πρόκειται για μέλος του νοικοκυριού, θα σημειώνεται αν είναι παρόν ή προσωρινά απόν κατά την απογραφή και αν διανυκτέρευσε στις 09-05-2011 στη μόνιμη κατοικία του ή αλλού. Επίσης, απογράφονται και τυχόν «προσωρινά φιλοξενούμενα» άτομα, δηλαδή άτομα που κατά την ημέρα αναφοράς της απογραφής διανυκτέρευσαν σε αυτό το νοικοκυριό, εφόσον δηλώσουν ότι δεν απογράφηκαν ή δεν θα απογραφούν κατά το δεκαπενθήμερο διάστημα τη απογραφής στον τόπο μόνιμης κατοικίας τους. Σε αυτήν την περίπτωση συμπληρώνουν και τα ως άνω 1 – 3 στοιχεία του ατομικού δελτίου απογραφής καθώς και τα ακριβή στοιχεία της διεύθυνσης μόνιμης κατοικίας τους. Στην αντίθετη περίπτωση, συνεχίζουν με τη συμπλήρωση ολόκληρου του ερωτηματολογίου.
5. νόμιμη οικογενειακή κατάσταση
6. γεωγραφικός προσδιορισμός σε επίπεδο οικισμού, Ελλάδος ή χώρας εξωτερικού, του τόπου μόνιμης κατοικίας της μητέρας του απογραφόμενου κατά τη γέννησή του
7. υπηκοότητα
8. δημοτική ενότητα στην οποία ο απογραφόμενος είναι εγγεγραμμένος
9. γεωγραφικός προσδιορισμός σε επίπεδο οικισμού προηγούμενης διαμονής στην Ελλάδα και ημερομηνία εγκατάστασης στον τόπο μόνιμης κατοικίας
10. χώρα προηγούμενης διαμονής, πλήρης ημερομηνία εγκατάστασης στην Ελλάδα και κυριότερος λόγος εγκατάστασης (επαναπατρισμός, σπουδές, εργασία, επανένωση της οικογένειας, αναζήτηση ασύλου, πρόσφυγας ή άλλος λόγος)

11. επίπεδο εκπαίδευσης
12. εκπαιδευτικό ίδρυμα βασικού τίτλου σπουδών, σχολή, τμήμα και χώρα
13. κύρια ασχολία του απογραφόμενου την εβδομάδα 3-9 Μαΐου 2011
14. περιγραφή οικονομικής δραστηριότητας του καταστήματος ή της επιχείρησης εργασίας, ή της τελευταίας εργασίας
15. περιγραφή επαγγέλματος
16. καθεστώς απασχόλησης (π.χ. εργοδότης, μισθωτός, βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση, κ.ά.)
17. ώρες εργασίας/απασχόλησης:
 - συνήθεις ώρες απασχόλησης ανά εβδομάδα
 - ώρες απασχόλησης την εβδομάδα 3-9 Μαΐου 2011
 - λόγος μειωμένης απασχόλησης την εβδομάδα 3-9 Μαΐου 2011 (ασθένεια, άδεια κλπ)
18. γεωγραφικός προσδιορισμός σε επίπεδο οικισμού τόπου εργασίας
19. αριθμός ατόμων που εργάζονται στο κατάστημα ή την επιχείρηση εργασίας, ή της τελευταίας εργασίας
20. κύρια πηγή πόρων ζωής
21. αριθμός γεννηθέντων ζώντων τέκνων (μόνο για θήλεις).

Το δελτίο «δελτίο απογραφής ατόμου» για τους μόνιμους κατοίκους συλλογικών καταλυμάτων περιέχει τις ίδιες ερωτήσεις, όπως παραπάνω, με μόνη διαφορά ότι στο ερώτημα για την οικογενειακή κατάσταση, υπάρχουν τέσσερις επιπλέον εναλλακτικές απαντήσεις σε σχέση με το «δελτίο απογραφής ατόμου» σε νοικοκυριό, δηλαδή οι εξής: «άγαμος με συμβίωση», «σε διάσταση με συμβίωση», «χήρος(-α) με συμβίωση», και «διαζευγμένος(-η) με συμβίωση». Σύμφωνα με τους εκπροσώπους της ΕΛ.ΣΤΑΤ. δεν πρόκειται περί διαφοράς αφού οι εναλλακτικές αυτές προκύπτουν συνδυαστικά και στην περίπτωση των νοικοκυριών-κατοικιών.

Ως προς την απογραφή οικοδομών-κτιρίων θα χρησιμοποιηθούν, σύμφωνα με την γνωστοποίηση της ΕΛ.ΣΤΑΤ., «δελτία απογραφής κτιρίων», όπου ένα κτίριο μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες κατοικίες, με ερωτήματα, σχετικά με τον αριθμό οικοδομικού

τετραγώνου, τη διεύθυνση του κτιρίου, τα χαρακτηριστικά του κ.ά. Σε περίπτωση που η οδός, στην οποία βρίσκεται το κτίριο δεν έχει όνομα, σημειώνεται το όνομα του ιδιοκτήτη (ή ενός από τους ιδιοκτήτες στην περίπτωση περισσοτέρων).

Στη συνέχεια με βάση τα δελτία αυτά, θα καταρτιστούν συγκεντρωτικές καταστάσεις των απογραφέντων κτιρίων, που ονομάζονται «Κατάλογοι-πλαίσιο κτιρίων», οι οποίοι χρησιμεύουν ως οδηγοί για τη διενέργεια της απογραφής των νοικοκυριών-κατοικιών.

Μετά τη διενέργεια της απογραφής του πληθυσμού-κατοικιών, και με βάση τα δελτία απογραφής κατοικιών-νοικοκυριών και συλλογικών καταλυμάτων, θα καταρτιστούν συγκεντρωτικές καταστάσεις απογραφέντων νοικοκυριών-κατοικιών-κατοικούμενων χώρων και συλλογικών καταλυμάτων. Οι καταστάσεις αυτές περιέχουν συγκεντρωτικά στοιχεία για τα απογραφέντα νοικοκυριά και τα συλλογικά καταλύματα. Συγκεκριμένα, περιέχουν τον αριθμό οικοδομικού τετραγώνου της κατοικίας ή του συλλογικού καταλύματος, τον αύξοντα αριθμό του κτιρίου στο οικοδομικό τετράγωνο, τον αύξοντα αριθμό της κατοικίας ή του συλλογικού καταλύματος μέσα στο απογραφικό τμήμα, την οδό και τον αριθμό της, το ονοματεπώνυμο του υπευθύνου του νοικοκυριού ή το είδος του συλλογικού καταλύματος, τον αριθμό των συμπληρωθέντων δελτίων ατόμων, το σύνολο των μελών του νοικοκυριού ή του πληθυσμού του συλλογικού καταλύματος ανά άρρενες και θήλεις, το σύνολο των προσωρινά φιλοξενούμενων ατόμων που δεν απογράφηκαν στη μόνιμη κατοικία τους ανά άρρενες και θήλεις.

Μετά την ολοκλήρωση της απογραφής, η ΕΛ.ΣΤΑΤ. σκοπεύει να προβεί σε ψηφιοποίηση των απαντημένων ερωτηματολογίων (σάρωση και οπτική αναγνώριση των απαντήσεων), ούτως ώστε η στατιστική επεξεργασία τους να γίνει ηλεκτρονικά. Πέραν αυτού, γνωστοποιήθηκε στην ΑΠΔΠΧ με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/2412/06-04-2011 ότι σκοπός της ψηφιοποίησης των εντύπων της απογραφής είναι και η δημιουργία ενός «στατιστικού μητρώου πληθυσμού», το οποίο θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον ως βασικό πλαίσιο αναφοράς για τη διενέργεια ειδικότερων στατιστικών ερευνών και εργασιών. Διευκρινίστηκε προφορικά ότι η Επιτροπή Στατιστικού Απορρήτου της ΕΛ.ΣΤΑΤ. δεν έχει λάβει ακόμη απόφαση για τη δημιουργία του μητρώου.

Σύμφωνα με τα υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/2412/06-04-2011 και ΓΝ/ΕΙΣ/412/12-04-2011 έγγραφα, αλλά και με όσα προφορικά δήλωσαν οι εκπρόσωποι της ΕΛ.ΣΤΑΤ., τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια θα φυλάσσονται σε ασφαλείς χώρους με ευθύνη των εποπτών της απογραφής μέχρι την ολοκλήρωση των ελέγχων (δηλ. μέχρι και την ολοκλήρωση της δειγματοληπτικής έρευνας ελέγχου κάλυψης απογραφής πληθυσμού). Αυτοί οι ασφαλείς χώροι, κατά δήλωση των εκπροσώπων της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ενδέχεται να είναι κάποια γραφεία σε δήμους, τα οποία έχουν διαθέσει οι δήμοι για την απογραφή και θα είναι υπό την ευθύνη των εποπτών της απογραφής. Πέραν αυτού, δεν υπήρξε κάποια άλλη διευκρίνιση σχετικά με τους χώρους. Στη συνέχεια, τα ερωτηματολόγια θα συσκευάζονται σε δέματα, τα οποία θα αποσταλούν συστημένως μέσω των ΕΛΤΑ στην Κεντρική Υπηρεσία της ΕΛ.ΣΤΑΤ..

Τα μέτρα ασφάλειας που αναφέρθηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. ότι τηρούνται στην Κεντρική Υπηρεσία είναι, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- Μέτρα Φυσικής Ασφάλειας: φύλαξη κτιρίου, χρήση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης, ελεγχόμενη είσοδος στο κτίριο, λειτουργία συστήματος ελέγχου κτιρίου, ύπαρξη αυτόματης γεννήτριας Η/Ζ, ανιχνευτές καπνού και φωτιάς, ύπαρξη αυτόματου συστήματος πυρόσβεσης, αυτόματο σύστημα κλιματισμού, ψευδοπάτωμα.
- Επιπρόσθετα στον χώρο εγκατάστασης των κεντρικών πληροφοριακών συστημάτων (computer room) εφαρμόζονται τα εξής μέτρα φυσικής ασφάλειας: ελεγχόμενη είσοδος με μαγνητική κάρτα, έλεγχος θερμοκρασίας και υγρασίας, αδιάλειπτη παροχή ρεύματος.
- Λογικά μέτρα ασφάλειας: χρήση τείχους προστασίας τόσο σε λογισμικό (software firewall) για την πρόσβαση χρηστών στο διαδίκτυο, όσο και σε υλικό (hardware firewall) για την περίμετρο, χρήση κρυπτογράφησης με πιστοποιητικά που έχουν εκδοθεί από την εσωτερική αρχή έκδοσης πιστοποιητικών, χρήση λογισμικού ελέγχου της πρόσβασης (access control software) σε επίπεδο λειτουργικού

συστήματος αλλά και στη βάση δεδομένων, χρήση προγράμματος προστασίας από ιούς (antivirus), κεντρικά διαχειριζόμενου, σε όλο το πληροφοριακό σύστημα, χρήση ξεχωριστού προγράμματος καταπολέμησης ανεπιθύμητης ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (antispam), υποχρεωτική χρήση κωδικών ασφάλειας, υποχρεωτική χρήση πρωτοκόλλου κρυπτογράφησης WPA για τις ασύρματες συνδέσεις με χρήση αρχιτεκτονικής «αποστρατικοποιημένης ζώνης» (DMZ), χρήση ιδιωτικού εικονικού δικτύου (VPN) που υλοποιεί το πρωτόκολλο ασφαλείας IPSEC για τις απομακρυσμένες συνδέσεις (πλην της βάσης της απογραφής, στην οποία απαγορεύεται η απομακρυσμένη πρόσβαση), χρήση λιστών ελέγχου πρόσβασης (access lists) στους δρομολογητές (routers) και στους μεταγωγείς (switches) επιπέδου 3 της υπηρεσίας με περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης, χρήση πολιτικών ασφάλειας στα συστήματα με λειτουργικό σύστημα Windows, διαδικασία λήψης αντιγράφων ασφάλειας (backup) σε κρυπτογραφημένο δίσκο και όχι σε άλλο αποσπώμενο μέσο για την βάση της απογραφής, εγκατάσταση ενημερώσεων (patches, hotfixes, service packs) για το λειτουργικό σύστημα και τις εφαρμογές.

Σύμφωνα με τους εκπροσώπους της ΕΛ.ΣΤΑΤ., τα περισσότερα από τα παραπάνω μέτρα ισχύουν για όλα τα συστήματα της ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Τα στοιχεία της απογραφής θα αντιμετωπιστούν ως πρωτογενή δεδομένα κάθε άλλης έρευνας, δηλ. θα αποθηκευθούν και θα επεξεργαστούν (μέχρι να είναι έτοιμα για δημοσίευση) σε ανεξάρτητη αυτόνομη βάση δεδομένων. Ουσιαστικά θα ενταχθούν στο γενικότερο σύστημα διαχείρισης βάσης δεδομένων που χρησιμοποιείται για τις δραστηριότητες της ΕΛ.ΣΤΑΤ., με τη διαφορά ότι το τμήμα της βάσης που έχει τα δεδομένα της απογραφής θα προστατευτεί λογικά, ώστε σε αυτό να έχουν πρόσβαση μόνο η ομάδα της απογραφής (επιπρόσθετα πρόσβαση θα έχουν και οι 30 περίπου προγραμματιστές που εργάζονται στη Δ/ση Πληροφορικής).

Εκτός από μια γενική πολιτική ασφάλειας, και μια πολιτική λήψης αντιγράφων ασφάλειας (στην οποία υπάρχει σύντομη μνεία για την λήψη αντιγράφων της βάσης της απογραφής), δεν υπάρχουν άλλες καταγεγραμμένες διαδικασίες ασφάλειας που να αφορούν την απογραφή και τη σχετική με αυτή πληροφοριακή υποδομή.

Η Αρχή, μετά από εξέταση όλων των παραπάνω στοιχείων, και κατόπιν διεξοδικής συζήτησης, αφού άκουσε τον εισηγητή και τους βοηθούς εισηγητές,

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Οι στατιστικές έρευνες είναι απαραίτητο εργαλείο στο σύγχρονο κοινωνικό κράτος δικαίου για τον ορθολογικό σχεδιασμό της πολιτικής του σε διάφορους τομείς επί τη βάση επίκαιρων στοιχείων σχετικά με τις δημογραφικές, οικονομικές, κοινωνικές, στεγαστικές, περιβαλλοντικές, εργασιακές κλπ. συνθήκες. Τούτο ισχύει και για τις απογραφές ως ειδικότερη περίπτωση των στατιστικών ερευνών, με ειδοποιό χαρακτηριστικό ότι αφορούν το σύνολο του πληθυσμού, οικοδομικού πλούτου κλπ. ενός κράτους, ανεξαρτήτως της μεθόδου που το κράτος επιλέγει, δηλαδή των πηγών για την άντληση των στοιχείων της απογραφής (μητρώα, συμβατική απογραφή, συνδυασμός των προηγούμενων – πβλ. και άρθρο 4 του Κανονισμού 763/2008/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης). Τα στατιστικά στοιχεία που συγκεντρώνονται από μια απογραφή χρησιμοποιούνται συνήθως και ως βάση για διάφορες περαιτέρω στατιστικές έρευνες στο πλαίσιο της διαδικασίας του πολιτικού σχεδιασμού. Η επικαιρότητα των στοιχείων προς το σκοπό της χάραξης ορθολογικής πολιτικής εξασφαλίζεται με τη διενέργεια περιοδικών απογραφών σε τακτά χρονικά διαστήματα, συνήθως ανά δεκαετία όπως ορίζει το άρθρο 5 παρ. 1 του προμνημονευθέντος Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξάλλου, όσον αφορά ιδίως στην απογραφή του πληθυσμού, συλλέγονται στοιχεία ονομαστικά για κάθε άτομο με αποτέλεσμα η απογραφή να οδηγεί σε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχ. δ) του ν. 2472/1997, τόσο στο στάδιο της συλλογής αλλά και της αποθήκευσης των στοιχείων. Το ότι η δημόσια στατιστική συγκαταλέγεται πάντως στους σημαντικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος και

αποτελεί καταρχήν θεμιτό σκοπό επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ακόμη και ευαίσθητων, προκύπτει και από το άρθρο 8 παρ. 4 της Οδηγίας 95/46/EK σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη (34). Η επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται σε αυτή την περίπτωση, εφόσον παρέχονται οι δέουσες εγγυήσεις και προβλέπεται με εθνική νομοθετική διάταξη ή με απόφαση της εθνικής αρχής προστασίας προσωπικών δεδομένων. Διάφορο είναι το ζήτημα ότι τη στατιστική έρευνα δεν θα πρέπει να ενδιαφέρει τελικώς ποιο άτομο παρουσιάζει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αλλά τα συγκεντρωτικά στοιχεία για πληθυσμιακές ομάδες, ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπίζεται στο νόμο με κατάλληλες διαδικαστικές και οργανωτικές εγγυήσεις.

2. Η απογραφή ως καθολική αποτύπωση δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών, στεγαστικών κ.ά. στοιχείων του πληθυσμού μιας χώρας, με την οποία συγκεντρώνονται εκατομμύρια σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί περιορισμό, και μάλιστα σημαντικό, στο ατομικό δικαίωμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Κατά την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας οι περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να ορίζονται γενικώς και αντικειμενικώς, με τυπικό νόμο ή κατόπιν ειδικής εξουσιοδότησης με διάταγμα, ενώ όσο εντονότερος είναι ο περιορισμός του δικαιώματος, τόσο επιτακτικότερη είναι η ανάγκη ειδικότητας της νομοθετικής ρυθμίσεως. Επιπλέον, κατά την ίδια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας οι περιορισμοί πρέπει να δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, να είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να μην θίγουν τον πυρήνα του ατομικού δικαιώματος. Αντιστοίχως, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) απαιτεί η επέμβαση (περιορισμός) στην άσκηση του ατομικού δικαιώματος να προβλέπεται σε νόμο που φέρει συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά σχετικά με την ειδικότητα και τη σαφήνιά του, και, εφόσον αυτή είναι καταρχήν δικαιολογημένη σε σχέση με τους θεμιτούς σκοπούς περιορισμού του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, όπως αυτοί ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 8

της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), εξετάζεται στη συνέχεια η αναλογικότητα των προβλεπόμενων μέτρων προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Η διενέργεια απογραφών πληθυσμού προβλέπεται με ειδικούς νόμους σε διάφορα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο (βλ. ενδεικτικώς Census Act, 1920, Census Act (Northern Ireland) 1969, Census Order, Census (England) Regulations 2010, Census (North Ireland) Order 2010, Census (North Ireland) Regulations 2010), τη Γερμανία (βλ. ιδίως ZensusVorbereitungsgesetz 2011, Zensusgesetz 2011, Stichprobenverordnung), τη Γαλλία (βλ. ιδίως Loi no 50-276 du 27 Février 2002 relatif à la démocratie de la proximité, 5ος τίτλος, Le décret du 5 juin 2003, Le décret du 23 juin 2003), οι οποίοι είτε ρυθμίζουν το ζήτημα εξαντλητικώς είτε παραπέμπουν συμπληρωματικώς στην ισχύουσα νομοθεσία για τη διενέργεια δημόσιων στατιστικών και περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Επιπλέον, η καθολική απογραφή του πληθυσμού του 1983 αποτέλεσε την υπόθεση – σταθμό για τη διατύπωση του ατομικού δικαιώματος του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού από το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο (BVerfGE 65, σελ. 1 – 71). Το δικαστήριο, αφού θεμελίωσε το δικαίωμα και περιέγραψε, όχι πάντως εξαντλητικά, το περιεχόμενο του δικαιώματος στον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό, έκρινε αν ο ισχύων κατά το έτος 1983 νόμος για την απογραφή του πληθυσμού ήταν επαρκώς σαφής και προβλέψιμος και σύμφωνος με την αρχή της αναλογικότητας και εξέτασε αυτές τις προϋποθέσεις ως προς τους οριζόμενους (πρωτογενείς και δευτερογενείς) σκοπούς επεξεργασίας, τα συλλεγόμενα στοιχεία καθώς και τις διαδικαστικές και οργανωτικές εγγυήσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Το δικαστήριο υπογράμμισε ότι η στατιστική έρευνα είναι συνταγματικώς ανεκτή όταν δεν απαξιώνει το άτομο σε αντικείμενο της πληροφορίας, δεν οδηγεί στη δημιουργία ολοκληρωμένων προφίλ μέσω π.χ. της διασύνδεσης των στοιχείων της απογραφής με άλλα αρχεία που τηρεί η δημόσια διοίκηση, και δεν συνδυάζει από τη φύση τους ασυμβίβαστους σκοπούς, δηλαδή τη στατιστική έρευνα με τη λήψη ατομικών διοικητικών μέτρων. Το τελευταίο θα ήταν συνταγματικώς μη ανεκτό σε ένα

- κράτος δικαίου διότι θα επέβαλε υποχρέωση αυτοενοχοποίησης στο μέτρο που τα άτομα υποχρεούνται βάσει ειδικής διάταξης στην παροχή (αληθών) στοιχείων.
3. Στην ελληνική έννομη τάξη οι γενικές απογραφές οικοδομών-κτιρίων και πληθυσμού-κατοικιών κατά το έτος 2011 διέπονται από τις εξής διατάξεις: α) το άρθρο 21 παρ. 1 του νομοθετικού διατάγματος 3627/1956 ορίζει ότι απογραφές διενεργούνται για διάφορα θέματα, στα οποία ως γενικές κατηγορίες συγκαταλέγονται και αυτά της απογραφής του 2011, ενώ τα χρονικά διαστήματα διενέργειας των απογραφών ορίζονται με βασιλικό διάταγμα, β) το άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 2392/1996, όπως ισχύει, προβλέπει ότι η διενέργεια απογραφών και μεσοαπογραφών πληθυσμού και οικοτεχνίας, οικοδομών και κατοικιών, γεωργίας και κτηνοτροφίας, καταστημάτων και επιχειρήσεων, αποφασίζεται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και του αρμόδιου κατά περίπτωση υπουργού, γ) τα άρθρα 1 και 2 του π.δ. 168/2008 προβλέπουν τη διενέργεια των γενικών απογραφών οικοδομών – κτιρίων και πληθυσμού – κατοικιών κατά το έτος 2011 και ως σκοπό της απογραφής τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων αναφορικά με τον οικοδομικό πλούτο της χώρας, το μέγεθος, τη σύνθεση, τα δημογραφικά, τα οικονομικά, και άλλα χαρακτηριστικά του πληθυσμού, δ) το άρθρο 10 του ν. 3832/2010, όπως ισχύει, προβλέπει ως αρμόδια για τη διενέργεια της απογραφής την ΕΛ.ΣΤΑΤ., ε) το άρθρο 9 παρ. 3 του ν. 2392/1996, όπως ισχύει, ορίζει ότι με κοινή υπουργική απόφαση καθορίζονται μεταξύ άλλων τα σχετικά με την προκήρυξη και εκτέλεση των απογραφών, των μεσοαπογραφών και των στατιστικών ερευνών και εργασιών, τα στοιχεία που θα συγκεντρωθούν και το χρονικό διάστημα της απογραφής. Σύμφωνα με την εξουσιοδοτική αυτή διάταξη εκδόθηκε η υπ. αριθμ. 1524/Γ5-473/14-02-2011 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ Β/425), με την οποία ορίζονται οι σκοποί της απογραφής του 2011, όπως ειδικώς προαναφέρθηκαν στο ιστορικό της παρούσας, και εξουσιοδοτείται ο Πρόεδρος της ΕΛ.ΣΤΑΤ. να καθορίσει μεταξύ άλλων τις μεθόδους της προπαρασκευής και διενέργειας της απογραφής, στις οποίες συγκαταλέγεται η προμέτρηση των κατοικιών σε οικισμούς άνω των 1000 κατοίκων, ο τύπος, η μορφή και ο τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων

και των λοιπών βοηθητικών εντύπων, ο μεταπογραφικός έλεγχος της απογραφής, ο τρόπος επεξεργασίας των στοιχείων των ερωτηματολογίων και κάθε άλλο σχετικό θέμα. στ) συμπληρωματικώς εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 3832/2010, όπως ισχύει. Ειδικότερα, το άρθρο 1 του τελευταίου νόμου προβλέπει τις αρχές που διέπουν το Ελληνικό Στατιστικό Σύστημα, όπως αυτές καθορίζονται στον Κανονισμό 223/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και στον Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές, που προβλέπεται στο άρθρο 11 του ίδιου Κανονισμού. Το άρθρο 2 παρ. 3 προβλέπει την υποχρέωση των φορέων του δημόσιου τομέα να παρέχουν πρωτογενή στατιστικά στοιχεία και πρωτογενείς πληροφορίες στην ΕΛ.ΣΤΑΤ. αλλά και την υποχρέωση των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, τις ενώσεις προσώπων και τα φυσικά πρόσωπα να παρέχουν τα στοιχεία που τους ζητούνται. Το άρθρο 6 ορίζει τα σχετικά με τη διάδοση των στατιστικών με κύριο στόχο τη διαφύλαξη της ανωνυμίας των στατιστικών μονάδων, εκτός και αν υπάρχει συγκατάθεση. Το άρθρο 7 προβλέπει το στατιστικό απόρρητο σε σχέση με τα στοιχεία που καθιστούν δυνατή την άμεση ή έμμεση αναγνώριση των στατιστικών μονάδων, την υποχρέωση λήψης των κατάλληλων προληπτικών μέτρων ώστε κατά τη δημοσιοποίηση των στοιχείων να μην είναι δυνατή η αναγνώρισή τους με τα τεχνικά ή άλλα μέσα που ευλόγως μπορούν να χρησιμοποιήσουν τρίτοι, τη δέσμευση από το στατιστικό απόρρητο όσων έχουν πρόσβαση ή αποκτούν απόρρητα στοιχεία, τη χρήση των απόρρητων στοιχείων αποκλειστικά για σκοπούς στατιστικής. Επίσης, προβλέπεται μερική εξαιρέση από τη μη διαβίβαση απόρρητων στοιχείων, σε ερευνητές που διεξάγουν στατιστικές αναλύσεις για επιστημονικούς σκοπούς, στους οποίους επιτρέπεται η διαβίβαση στοιχείων που καθιστούν δυνατή την έμμεση ταύτιση των στατιστικών μονάδων, σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις του Κανονισμού Στατιστικών Υποχρεώσεων. Σημειωτέον ότι ο Κανονισμός δεν έχει εκδοθεί μέχρι σήμερα. Τέλος το άρθρο 7 σε συνδυασμό με το άρθρο 8 ορίζει τα σχετικά με τις ποινικές και διοικητικές κυρώσεις για την παραβίαση του στατιστικού απορρήτου. Το άρθρο 10 καθορίζει τις αρμοδιότητες της ΕΛ.ΣΤΑΤ., το άρθρο 14 τις

αρμοδιότητες του Προέδρου της ΕΛ.ΣΤΑΤ, σύμφωνα με το οποίο ασκεί μεταξύ άλλων κάθε αρμοδιότητα που δεν ανατίθεται ρητώς από το νόμο στην ΕΛ.ΣΤΑΤ. ως συλλογικό όργανο. Το άρθρο 18 ορίζει ότι η ΕΛ.ΣΤΑΤ. γνωστοποιεί στην ΑΠΔΠΧ τη σύσταση και λειτουργία αρχείου ή την έναρξη της επεξεργασίας αναφορικά με το σύνολο των στατιστικών εργασιών που εκτελεί, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 2472/1997 και ο Πρόεδρος αυτής ορίζεται ως υπεύθυνος επεξεργασίας κατά το άρθρο 2 στοιχ. ζ του ν. 2472/1997. ζ) Επίσης, συμπληρωματικώς εφαρμόζεται και το άρθρο 8 παρ. 1 του ν. 2392/1996, όπως ισχύει, το οποίο ορίζει ότι η Επιτροπή Στατιστικού Απορρήτου είναι αρμόδια να εξετάζει τα ζητήματα που αναφέρονται στη διατήρηση του εμπιστευτικού ή απόρρητου χαρακτήρα των πληροφοριών που συλλέγει η Γ.Γ. Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας, της οποίας τις αρμοδιότητες ασκεί πλέον η ΕΛ.ΣΤΑΤ. κατά το άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 3832/2010, όπως ισχύει. η) Τέλος, εφαρμόζονται σύμφωνα με άρθρο 288 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε. Ένωσης ο Κανονισμός 763/2008/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης» καθώς και ο εκτελεστικός Κανονισμός 1201/2009 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «σχετικά με τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης όσον αφορά τις τεχνικές προδιαγραφές των θεμάτων και των αναλύσεων τους». Οι Κανονισμοί ορίζουν μεταξύ άλλων τη διενέργεια των απογραφών κατά το έτος 2011, τις πηγές των στοιχείων, τα θέματα (υποχρεωτικά και προαιρετικά) που πρέπει να καλύπτονται καθώς και σχετικά ζητήματα με τον τρόπο και χρόνο υποβολής των στατιστικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία. Το άρθρο 4 παρ. 2 του Κανονισμού 763/2008/ΕΚ ορίζει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την τήρηση των απαιτήσεων σχετικά με την προστασία των δεδομένων, ενώ οι εθνικές διατάξεις για την προστασία των δεδομένων δεν θίγονται από τον παρόντα κανονισμό. Ας σημειωθεί, επιπλέον, ότι ως μη νομικώς δεσμευτικό κείμενο έχουν εκδοθεί το 2006 σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία οι Συστάσεις της Συνδιάσκεψης Ευρωπαίων Στατιστικολόγων για τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης του 2010 με στόχο τη συγκρισιμότητα των

στατιστικών στοιχείων και την τήρηση των αρχών που διέπουν την απογραφή, όπως του στατιστικού απορρήτου.

4. Το ως άνω εθνικό νομικό πλαίσιο δεν πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει το ΣΤΕ και το ΕΔΔΑ για τους περιορισμούς των ατομικών δικαιωμάτων. Τα βασικά ζητήματα που συνδέονται με τις γενικές απογραφές πληθυσμού – κατοικιών και κτιρίων, δηλαδή οι κατηγορίες των στοιχείων που θα συλλεχθούν, η μέθοδος / οι πηγές της απογραφής, ο καθορισμός τυχόν δευτερογενών σκοπών επεξεργασίας, οι διαδικαστικές και οργανωτικές εγγυήσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν προβλέπονται σαφώς, ειδικώς και με τρόπο ολοκληρωμένο σε νόμο ή προεδρικό διάταγμα. Επιπλέον, τίθεται ζήτημα αναλογικότητας ως προς ορισμένα από τα στοιχεία που πρόκειται να συλλεχθούν καθώς και ως προς τη χρήση των στοιχείων που θα προκύψουν από την απογραφή. Ειδικότερα το ισχύον δίκαιο θα πρέπει να συμπληρωθεί ως εξής:
5. Από τα στοιχεία που πρόκειται να συλλεχθούν μέσω των «δελτίων απογραφής ατόμου» μόνο οι υπ' αριθμ. 2, 3, 5, 7, 11, 13, 14, 15, 16 ερωτήσεις προβλέπονται ως έχουν στον Κανονισμό 763/2008/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνδυασμό με τον εκτελεστικό Κανονισμό 1201/2009 ενώ, οι υπ' αριθμ. 6, 9, και 18 ερωτήσεις προβλέπονται μόνο σε επίπεδο χώρας και όχι οικισμού. Η υπ' αριθμ. 10 ερώτηση προβλέπεται από τον ως άνω Κανονισμό μόνο σε σχέση με το έτος εγκατάστασης στην Ελλάδα χωρίς να περιλαμβάνεται η ακριβής ημερομηνία εγκατάστασης καθώς και οι λόγοι εγκατάστασης (επαναπατριsmός, σπουδές, εργασία, επανένωση της οικογένειας, αναζήτηση ασύλου, πρόσφυγας, άλλος λόγος). Οι υπόλοιπες ερωτήσεις (1, 4, 8, 12, 17, 19, 20 και 21) δεν προβλέπονται στον Κανονισμό. Ως προς αυτές τίθεται το ζήτημα αν υπάρχει ισχυρή νομική βάση στο ελληνικό δίκαιο και αν τηρείται η αρχή της αναλογικότητας. Η υπ' αριθμ. 8 ερώτηση βρίσκει νόμιμο έρεισμα στο άρθρο 54 παρ. 2 Σ, σύμφωνα με το οποίο ο αριθμός των βουλευτών κάθε εκλογικής περιφέρειας ορίζεται με προεδρικό διάταγμα, με βάση το νόμιμο πληθυσμό της περιφέρειας που προκύπτει, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, από τους εγγεγραμμένους στα οικεία δημοτολόγια (πβλ. και άρθρο 2 κωδικοποιητικού π.δ. 96/2007 για την

εκλογή βουλευτών). Η υπ' αριθμ. 4 ερώτηση που αποβλέπει στη διαπίστωση του πραγματικού πληθυσμού, προβλέπεται στην υπ. αριθμ. 1524/Γ5-473/14-02-2011 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ Β/425), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 3 του ν. 2392/1996. Η αναγκαιότητα της καταμέτρησης του πραγματικού πληθυσμού προκύπτει από τις διατάξεις για την τοπική αυτοδιοίκηση, ιδίως από το άρθρο 283 παρ. 12 του ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», σύμφωνα με το οποίο η αναφορά στον πληθυσμό αφορά στον πραγματικό πληθυσμό. Ωστόσο η Αρχή έχει τη γνώμη ότι θα έπρεπε να επαναξιολογηθεί αν είναι πράγματι πρόσφορος ο σχεδιασμός σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης ή ο εν γένει σχεδιασμός της κρατικής πολιτικής επί τη βάση του πραγματικού αντί του μόνιμου πληθυσμού. Εξάλλου, και οι εκπρόσωποι της ΕΛ.ΣΤΑΤ. δήλωσαν ότι σε άλλες χώρες δεν απαιτείται η καταμέτρηση του πραγματικού πληθυσμού. Επίσης, η υπ. αριθμ. 4 ερώτηση προκαλεί αμφιβολίες ως προς την αναγκαιότητά της σε σχέση με το επιμέρους ζήτημα αν πρέπει τα άτομα που δηλώνουν ότι πρόκειται να απογραφούν στον τόπο μόνιμης κατοικίας τους να συμπληρώσουν τα υπ' αριθμ. 1 έως 3 ερωτήματα. Σε αυτήν την περίπτωση, τα συγκεκριμένα άτομα θα απογραφούν στον τόπο μόνιμης κατοικίας τους και δεν θα προσμετρηθούν στον πραγματικό πληθυσμό της περιφέρειας, στην οποία ανήκει το νοικοκυριό όπου φιλοξενήθηκαν κατά την ημέρα της απογραφής. Τα υπόλοιπα ερωτήματα δεν προβλέπονται ειδικώς σε νόμο ή προεδρικό διάταγμα, ενώ η υπ. αριθμ. 1524/Γ5-473/14-02-2011 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ Β/425), που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 3 του ν. 2392/1996 και με την οποία εξουσιοδοτείται ο Πρόεδρος της ΕΛ.ΣΤΑΤ. να καθορίσει μεταξύ άλλων τις μεθόδους της προπαρασκευής και διενέργειας της απογραφής, στις οποίες συγκαταλέγεται η προμέτρηση των κατοικιών σε οικισμούς άνω των 1000 κατοίκων, ο τύπος, η μορφή και ο τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων και των λοιπών βοηθητικών εντύπων αποτελεί ανεπίτρεπτη υπεξουσιοδότηση. Από τις ερωτήσεις που δεν προβλέπονται ειδικώς σε νόμο η Αρχή κρίνει ότι η πλήρης ημερομηνία

εγκατάστασης στην Ελλάδα που προβλέπει η υπ' αριθμ. 10 ερώτηση δεν είναι αναγκαία για όσα άτομα εγκαταστάθηκαν πριν από χρονικό διάστημα, μεγαλύτερο του ενός έτους, και αρκεί η αναφορά απλώς του έτους εγκατάστασης. Η ακριβής ημερομηνία απαιτείται μόνο για τα άτομα που έχουν εγκατασταθεί πριν από διάστημα μικρότερο των δώδεκα μηνών και έχουν πρόθεση να παραμείνουν για δώδεκα μήνες τουλάχιστον. Συνεπώς, θα πρέπει να δοθεί κατάλληλη διευκρίνιση στους απογραφείς να συμπληρώνουν την πλήρη ημερομηνία μόνο για τα άτομα που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα τους τελευταίους δώδεκα μήνες. Όσον αφορά στα στοιχεία που συλλέγονται για τους μόνιμους κατοίκους συλλογικών καταλυμάτων παρατηρείται ότι το «δελτίο απογραφής ατόμου» περιέχει στο ερώτημα για την οικογενειακή κατάσταση τέσσερις επιπλέον εναλλακτικές απαντήσεις που αφορούν στην ελεύθερη συμβίωση. Το στοιχείο αυτό δεν είναι καν πρόσφορο διότι σύμφωνα με τις Συστάσεις της Συνδιάσκεψης Ευρωπαίων Στατιστολόγων για τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης του 2010 η πραγματική –σε αντίθεση με τη νόμιμη– οικογενειακή κατάσταση προϋποθέτει κοινή συνήθη διαμονή στο ίδιο νοικοκυριό (πβλ. παρ. 217 – 219), στοιχείο που δεν συντρέχει όταν το ένα άτομο διαμένει μόνιμα στο συλλογικό κατάλυμα. Το δελτίο για την απογραφή των κτιρίων δεν προκαλεί παρατηρήσεις.

6. Ανακεφαλαιώνοντας, παρατηρείται ότι μια σειρά από ερωτήσεις δεν βρίσκουν νομοθετικό έρεισμα, εκτός από αυτές που προβλέπονται στον Κανονισμό 763/2008/EK σε συνδυασμό με τον εκτελεστικό Κανονισμό 1201/2009/EK ή προκύπτουν από διατάξεις της ελληνικής έννομης τάξης (ερώτηση 4 σε σχέση με τον πραγματικό πληθυσμό και ερώτηση 8 σε σχέση με το νόμιμο πληθυσμό). Με νόμο ή προεδρικό διάταγμα ή ενδεχομένως, λόγω του επείγοντος, με πράξη νομοθετικού περιεχομένου θα έπρεπε να προβλεφθούν ειδικά τα στοιχεία που ζητούνται κατά τις γενικές απογραφές και για λόγους επαύξησης της σαφήνειας της ρύθμισης θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και όσα προβλέπονται στους Κανονισμούς της Ε. Ένωσης. Επιπλέον, ορισμένες ερωτήσεις θέτουν ζητήματα αναλογικότητας, ήτοι η υπ' αριθμ. 4 ερώτηση κατά το μέρος που οδηγεί σε

συμπλήρωση των ερωτήσεων 1 έως 3 για τους φιλοξενούμενους που πρόκειται να απογραφούν στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους, ενώ αυτό δεν είναι αναγκαίο για την καταμέτρηση του πραγματικού πληθυσμού. Περαιτέρω, αν και βρίσκει νόμιμο έρεισμα, ο νομοθέτης θα έπρεπε στο μέλλον να επανεξετάσει την προσφορότητα της καταμέτρησης του πραγματικού πληθυσμού για το σχεδιασμό των διάφορων κρατικών δράσεων. Στην υπ' αριθμ. 10 ερώτηση κρίνεται ως μη αναγκαία η καταγραφή της ακριβούς ημερομηνίας για όσα άτομα εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα πριν από χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δώδεκα μηνών. Τέλος, στο δελτίο απογραφής ατόμου για τα συλλογικά καταλύματα θα πρέπει να απαλειφθούν οι επιπλέον εναλλακτικές απαντήσεις στο ερώτημα για την οικογενειακή κατάσταση.

7. Με δεδομένο ότι η στατιστική έρευνα δεν απαιτεί προσωπικά δεδομένα θα πρέπει να προβλεφθεί με νόμο ή προεδρικό διάταγμα το υποσύνολο των στοιχείων που οδηγούν στην ταυτοποίηση των ατόμων, τα οποία από τη στιγμή που πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες ενέργειες για τον έλεγχο της ορθότητας και πληρότητας των αποτελεσμάτων θα διαγραφούν ενώ μέχρι τότε θα πρέπει να τηρούνται χωριστά (βλ. υπό σημείο 11). Τέτοια στοιχεία είναι το ονοματεπώνυμο του ατόμου, το όνομα πατέρα / συζύγου και μητέρας αλλά και περαιτέρω στοιχεία που ευκόλως μπορούν να οδηγήσουν στην ταυτοποίησή του, όπως, από τη διεύθυνση κατοικίας η οδός και ο αριθμός, από την ημερομηνία γέννησης η ακριβής ημέρα, καθώς και ο αύξων αριθμός του δελτίου απογραφής ατόμου που αντιστοιχεί στον αύξοντα αριθμό απογραφής νοικοκυριού (πβλ. και Συστάσεις της Συνδιάσκεψης Ευρωπαίων Στατιστικολόγων για τις απογραφές πληθυσμού και στέγασης του 2010, παρ. 59). Είναι αυτονόητο ότι η Επιτροπή Στατιστικού Απορρήτου της ΕΛ.ΣΤΑΤ. λαμβάνει και επιπλέον μέτρα για να μην είναι δυνατή η έμμεση ταυτοποίηση του ατόμου στο πλαίσιο χρήσης των στοιχείων για περαιτέρω έρευνες, ανάλογα με το επίπεδο ανάλυσης των στοιχείων σε σχέση με τον αριθμό των ατόμων που φέρουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.
8. Με βάση τη γενική αρχή του άρθρου 4 του ν. 2472/1997 για τη χρονική διάρκεια της τήρησης των προσωπικών δεδομένων θα πρέπει να προβλεφθεί ως

υποχρέωση και να μην καταλείπεται απλώς στη διακριτική ευχέρεια της ΕΛ.ΣΤΑΤ. ο χρόνος διαγραφής των ψηφιοποιημένων στοιχείων που οδηγούν στην ταυτοποίηση των ατόμων, καθώς και ο χρόνος καταστροφής των εντύπων των ερωτηματολογίων που περιέχουν τις απαντήσεις των απογραφομένων. Η ΕΛ.ΣΤΑΤ. δήλωσε ότι ένα εύλογο χρονικό διάστημα για τη διαγραφή των ανωτέρω στοιχείων που περιέχονται στα δελτία απογραφής ατόμου και την καταστροφή των έντυπων ερωτηματολογίων θα μπορούσε να τεθεί στα τρία έτη από την ημερομηνία αναφοράς της απογραφής. Επίσης, στο μέτρο που οι «κατάλογοι-πλαίσιο κτιρίων» σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ. χρησιμεύουν ως οδηγοί για τη διενέργεια της απογραφής, ενώ σε αυτούς περιλαμβάνονται ονόματα ιδιοκτητών, όταν δεν υπάρχει διεύθυνση, θα πρέπει και ως προς αυτούς να προβλεφθεί συγκεκριμένος χρόνος διαγραφής τουλάχιστον των ονομάτων των ιδιοκτητών. Ομοίως, θα πρέπει να προβλεφθεί συγκεκριμένο χρονικό διάστημα για τη διαγραφή του ονοματεπωνύμου του υπεύθυνου του νοικοκυριού στις συγκεντρωτικές καταστάσεις απογραφέντων νοικοκυριών-κατοικιών-κατοικούμενων χώρων και συλλογικών καταλυμάτων.

9. Πέραν της απαγόρευσης της χρήσης των απόρρητων στοιχείων, δηλαδή των στοιχείων από τα οποία προκύπτει η ταυτότητα των ατόμων για μη στατιστικούς σκοπούς σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν. 3832/2010, το ισχύον νομικό πλαίσιο θα έπρεπε να προβλέπει ότι οι από το νόμο οριζόμενες κατηγορίες αποδεκτών των στοιχείων διασφαλίζουν το στατιστικό απόρρητο, υποχρεούνται σε έγκαιρη ανωνυμοποίηση των στατιστικών στοιχείων και λαμβάνουν τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα ασφάλειας ώστε τα στοιχεία αυτά να μη χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς. Ως προς τη διαβίβαση στοιχείων που καθιστούν δυνατή την έμμεση ταυτοποίηση των στατιστικών μονάδων (ατόμων) για επιστημονικούς σκοπούς θα πρέπει με νόμο ή προεδρικό διάταγμα ή έστω με τον υπό έκδοση Κανονισμό Στατιστικών Υποχρεώσεων να ορισθούν οι κατάλληλες εγγυήσεις και οι προϋποθέσεις να είναι σαφείς και δημοσίως προσβάσιμες. Η έλλειψη αυτή επισημάνθηκε ήδη κατά την αξιολόγηση της Γ.Γ. Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας, της οποίας τις αρμοδιότητες ασκεί

πλέον η ΕΛ.ΣΤΑΤ., ως προς την τήρηση του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές (βλ. σελ. 11, δείκτη 5.6. του πορίσματος "Peer review on the implementation of the European Statistics Code of Practice", 21-02-2008, προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας της ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Μια τέτοια εγγύηση θα ήταν ο καθορισμός των φορέων που επιτρέπεται να λαμβάνουν απόρρητα στοιχεία, όπως αντίστοιχα έχουν ορισθεί με τους εκτελεστικούς Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 831/2002, 1104/2006, 1000/2007, 606/2008, 520/2010 για τα στοιχεία που τηρεί η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία. Από τους Κανονισμούς αυτούς αλλά και από αντίστοιχες αλλοδαπές ρυθμίσεις προκύπτει ότι η διαβίβαση απόρρητων στοιχείων για επιστημονικούς σκοπούς επιτρέπεται μόνο προς φορείς που έχουν ως σκοπό την επιστημονική έρευνα ή ερευνητές που συνδέονται συμβατικώς με τους ανωτέρω φορείς και είναι είτε δημόσιοι υπάλληλοι ή δεσμεύονται από το στατιστικό απόρρητο (όπως για την τελευταία περίπτωση προβλέπει ήδη το άρθρο 7 του ν. 3832/2010).

10. Όσον αφορά στη δημιουργία ενός στατιστικού μητρώου πληθυσμού, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί στο μέλλον ως βασικό πλαίσιο αναφοράς για τη διενέργεια ειδικότερων στατιστικών ερευνών και εργασιών, θα πρέπει καταρχήν αυτό να προβλέπεται σε νόμο ή προεδρικό διάταγμα ενώ η Επιτροπή Στατιστικού Απορρήτου της ΕΛ.ΣΤΑΤ. δεν έχει σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 του ν. 2392/1996 τέτοια αρμοδιότητα. Τυχόν πρόβλεψη θα πρέπει να υπάρχει ήδη στις διατάξεις που ρυθμίζουν τις γενικές απογραφές του τρέχοντος έτους, ώστε να πληρούται η προϋπόθεση της σαφήνειας της ρύθμισης, η οποία αποσκοπεί στην προβλεψιμότητά της. Επιπλέον, η Αρχή κρίνει ότι η τήρηση του συνόλου των δεδομένων της απογραφής, δηλαδή για όλα τα άτομα με τρόπο ώστε να είναι δυνατή η ταυτοποίησή τους, συμπεριλαμβανομένου του στοιχείου της οδού και αριθμού της διεύθυνσης μόνιμης κατοικίας των ατόμων, θα ήταν αντίθετη με την αρχή της αναλογικότητας και θα αναιρούσε την υποχρέωση διαγραφής των στοιχείων της απογραφής που οδηγούν στην ταυτοποίηση των ατόμων. Εξάλλου, περαιτέρω στατιστικές έρευνες είναι και οφείλουν να είναι περιορισμένες ως προς το σύνολο των ατόμων που αφορούν. Λαμβάνοντας υπόψη το κόστος για τη

συλλογή στοιχείων για στατιστικούς σκοπούς το μητρώο αυτό θα πρέπει να αφορά περιορισμένο, ταυτόχρονα αντιπροσωπευτικό, ποσοστό του πληθυσμού και να τηρείται για περιορισμένο χρονικό διάστημα ώστε να μην υπάρχει ο κίνδυνος δημιουργίας προφίλ για τα άτομα ούτε συγκέντρωσης στοιχείων για μεγαλύτερο σύνολο πληθυσμού, όπως θα μπορούσε να συμβεί αν το μητρώο αυτό τηρούνταν για μεγαλύτερο διάστημα από αυτό που μεσολαβεί μέχρι την επόμενη απογραφή. Ως παράδειγμα αναφέρεται το άρθρο 23 του γερμανικού νόμου για τις απογραφές του έτους 2011 (ZensusG), σύμφωνα με το οποίο επιτρέπεται προς το σκοπό δειγματοληπτικών ερευνών πληθυσμού, κατοικιών και κτιρίων να χρησιμοποιηθούν ως κριτήρια επιλογής ο αριθμός των κατοικιών και ατόμων, το είδος του συλλογικού καταλύματος, η διεύθυνση του κτιρίου, συλλογικού καταλύματος ή της κατοικίας για τη δημιουργία στατιστικού μητρώου επί τη βάση σύγχρονων μαθηματικών μεθόδων. Με τα κριτήρια αυτά θα επιλεγθούν συγκεκριμένες περιοχές της γερμανικής επικράτειας, οι οποίες δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το ποσοστό του 20% επί του συνόλου. Επίσης, ορίζεται ότι τα στοιχεία αυτά που χρησιμοποιούνται ως κριτήρια επιλογής τηρούνται χωριστά από τα στατιστικά δεδομένα για χρονικό διάστημα μέχρι την επόμενη απογραφή. Τέλος, τυχόν ενημέρωση του στατιστικού μητρώου πληθυσμού από διοικητικές πηγές, μόνον για το χρονικό διάστημα διατήρησης του μητρώου, θα πρέπει επίσης να προβλέπεται ειδικώς καθώς και οι συγκεκριμένες πηγές και τα στοιχεία που θα επικαιροποιούνται.

11. Ως οργανωτικό μέτρο ασφάλειας θα πρέπει με νόμο ή προεδρικό διάταγμα να προβλέπεται, επίσης, ο διαχωρισμός των στοιχείων που οδηγούν στην ταυτοποίηση των ατόμων (βλ. υπό σημείο 7) μέχρι τη διαγραφή τους, η διαγραφή (βλ. υπό σημείο 8), και μάλιστα οι ενέργειες αυτές θα πρέπει να πραγματοποιούνται με ασφαλή τρόπο. Ο διαχωρισμός και η διαγραφή πραγματοποιούνται μετά την ψηφιοποίηση των απαντήσεων στα ερωτηματολόγια ενώ η διαγραφή αφού πραγματοποιηθεί ο έλεγχος της ορθότητας και πληρότητας των αποτελεσμάτων. Ομοίως ο διαχωρισμός των στοιχείων ισχύει και ως προς το στατιστικό μητρώο πληθυσμού (βλ. υπό σημείο

- 10). Τέλος, θα πρέπει να προβλέπεται η ασφαλής καταστροφή των εντύπων των ερωτηματολογίων.
12. Η υπό κατάρτιση ρύθμιση για τις γενικές απογραφές του τρέχοντος έτους θα πρέπει, επίσης, να συμπληρώνεται, όπου δεν εφαρμόζονται ειδικότερες διατάξεις σύμφωνα με όσα προτείνονται ανωτέρω, από τις γενικότερες διατάξεις για τις στατιστικές έρευνες και τη διενέργεια απογραφών (βλ. υπό σημείο 3) καθώς και να προβλέπεται η συμπληρωματική εφαρμογή του ν. 2472/1997, για όσα δεν ορίζονται ειδικότερα. Η διάταξη του άρθρου 18 του ν. 3832/2010, όπως ισχύει, ορίζει μόνον ότι η ΕΛ.ΣΤΑΤ. γνωστοποιεί τα αρχεία της και την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 2472/1997, στην Αρχή ενώ ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται ο Πρόεδρος της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Καταρχάς, με δεδομένο ότι υπεύθυνος επεξεργασίας είναι σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχ. ζ) του ν. 2472/1997 οποιοσδήποτε, νομικό ή φυσικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή άλλος οργανισμός καθορίζει το σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ως υπεύθυνος θα πρέπει να ορίζεται η ίδια η ΕΛ.ΣΤΑΤ. (βλ. και Γνώμη 1/2010 της Ο.Ε. του Άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ για τις έννοιες του υπευθύνου και εκτελούντα την επεξεργασία). Η Αρχή διαπιστώνοντας την αληθή έννοια της ισχύουσας διάταξης δέχεται ήδη την ΕΛ.ΣΤΑΤ. ως υπεύθυνο επεξεργασίας και κρίνει ότι η πραγματοποιούμενη από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υπόκειται στο ν. 2472/1997.
13. Με την υπό κρίση απογραφή συλλέγονται και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, ιδίως η αναφορά στην υπ' αριθμ. 17 ερώτηση του δελτίου απογραφής ατόμου για την ασθένεια ως λόγο μειωμένης απασχόλησης. Επίσης, ευαίσθητο προσωπικό δεδομένο αποτελεί και η πληροφορία σε σχέση με τους μόνιμους κατοίκους στις εξής κατηγορίες συλλογικών καταλυμάτων: σανατόρια, ψυχιατρεία, κλινικές, νοσοκομεία, μοναστήρια, φυλακές και αναμορφωτήρια, καθότι από τα ανωτέρω στοιχεία δύναται να εξαχθούν πληροφορίες σε σχέση με την υγεία, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, ή το γεγονός ότι σε κάποιο άτομο έχει επιβληθεί ποινική καταδίκη ή αναμορφωτικό μέτρο. Αντιθέτως, δεν αποτελεί ευαίσθητο δεδομένο η αναφορά στο λόγο επαναπατριsmού, ειδικότερα στην ιδιότητα του

πρόσφυγα ή του αιτούντα άσυλο, στην υπ' αριθμ. 10 ερώτηση του δελτίου απογραφής ατόμου. Τούτο διότι την ιδιότητα του πρόσφυγα ή του αιτούντα άσυλο αποκτά ένα άτομο για λόγους που ανάγονται στη φυλή, θρησκεία, ή εθνικότητά του, στη συμμετοχή του σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω των πολιτικών πεποιθήσεων του (βλ. π.δ. 114/2010 σε συνδυασμό με το άρθρο 1 της Σύμβασης της Γενεύης). Αν και οι ανωτέρω λόγοι συνδέονται με διάφορες κατηγορίες ευαίσθητων δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχ. β) του ν. 2472/1997, από την απλή αναφορά στο καθεστώς του πρόσφυγα ή του αιτούντα άσυλο δεν συνάγεται ο συγκεκριμένος λόγος, άλλως η συγκεκριμένη κατηγορία ευαίσθητων δεδομένων που αφορά στο απογραφόμενο άτομο. Πέραν του γεγονότος ότι οι ανωτέρω περιπτώσεις επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της γενικής απογραφής πληθυσμού-νοικοκυριών του έτους 2011 συγκαταλέγονται στα στοιχεία για τα οποία δεν υπάρχει έρεισμα στο ισχύον δίκαιο (βλ. υπό σημείο 5), η Αρχή δεν έχει αρμοδιότητα έκδοσης άδειας σύμφωνα με το άρθρο 7 σε συνδυασμό με το άρθρο 19 παρ. 1 στοιχ. δ) του ν. 2472/1997 καθότι η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων για στατιστικούς σκοπούς δεν προβλέπεται στις αποκλειστικά απαριθμούμενες περιπτώσεις του άρθρου 7 παρ. 2 ν. 2472/1997. Τούτο όμως δεν απαγορεύει εν γένει την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων για στατιστικούς σκοπούς, εφόσον, όπως ορίζει το άρθρο 8 παρ. 4 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη (34), αυτή προβλέπεται σε νόμο που παρέχει τις κατάλληλες εγγυήσεις (βλ. υπό σημείο 1).

14. Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 3 του ν. 2472/1997, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων και την προστασία τους από τυχαία ή αθέμιτη καταστροφή, τυχαία απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση και κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας. Αυτά τα μέτρα πρέπει να εξασφαλίζουν επίπεδο ασφάλειας ανάλογο προς τους κινδύνους που συνεπάγεται η επεξεργασία και η φύση των δεδομένων. Λόγω της φύσης της απογραφής, της συγκέντρωσης δηλ. στοιχείων για το σύνολο του πληθυσμού της χώρας σε μια ενιαία βάση

δεδομένων, αυξάνονται οι πιθανές επιπτώσεις από τυχαία ή αθέμιτη καταστροφή, απώλεια, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση ή άλλου είδους αθέμιτη επεξεργασία. Συνεπώς, το επίπεδο ασφάλειας θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο και τα μέτρα ασφάλειας ιδιαίτερα αυξημένα, σε σχέση με τα μέτρα άλλων εφαρμογών ή βάσεων δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία των υπολοίπων στοιχείων της ΕΛ.ΣΤΑΤ., π.χ. άλλων στατιστικών ερευνών. Λαμβάνοντας υπόψη λοιπόν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της βάσης δεδομένων που προκύπτει από μια απογραφή, τα παρόντα μέτρα ασφάλειας και τις διαδικασίες προστασίας προσωπικών δεδομένων που έχουν γνωστοποιηθεί στην ΑΠΔΠΧ από την ΕΛ.ΣΤΑΤ., καθώς και τις διεθνώς αποδεκτές πρακτικές (όπως τη σειρά του προτύπου ISO/IEC 27000) ως προς τις διαδικασίες και τα οργανωτικά, φυσικά και τεχνικά μέτρα ασφάλειας, η Αρχή κρίνει ότι η ΕΛ.ΣΤΑΤ. οφείλει να εφαρμόζει κατ' ελάχιστον τα ακόλουθα γενικά μέτρα ασφάλειας:

- Πολιτική και σχέδιο ασφάλειας: Η πολιτική ασφάλειας αποτελεί τη βάση για την εφαρμογή των ειδικότερων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφάλειας και οφείλει να περιγράφει τις βασικές αρχές προστασίας προσωπικών δεδομένων και ασφάλειας που εφαρμόζονται και να καλύπτει τουλάχιστον το εύρος των συστημάτων μέσω των οποίων πραγματοποιείται η συγκεκριμένη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων. Το σχέδιο ασφάλειας πρέπει να περιγράφει την υλοποίηση των αρχών της πολιτικής ασφάλειας στα τυχόν επιμέρους συστήματα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων μέσω συγκεκριμένων μέτρων. Το σχέδιο ασφάλειας μπορεί να είναι ένα ενιαίο σχέδιο υλοποίησης της πολιτικής ασφάλειας ή μπορεί να αποτελείται από επιμέρους σχέδια για τα εμπλεκόμενα πληροφοριακά συστήματα ή/και τις διάφορες διαδικασίες (π.χ. διαχείριση χρηστών, αυθεντικοποίηση, κ.α.). Σημειώνεται ότι η πολιτική και το σχέδιο ασφάλειας πρέπει να εγκριθούν από το αρμόδιο όργανο της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Όλοι οι υπάλληλοι πρέπει να είναι απολύτως ενήμεροι για την πολιτική αυτήν (τουλάχιστον για το τμήμα αυτής που τους αφορά), και ειδικότερα για τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες τους ως προς τις διαδικασίες της ασφάλειας, καθώς επίσης και να δεσμευτούν εγγράφως για

την τήρηση αυτής.

- Υπεύθυνος ασφάλειας: Η ΕΛ.ΣΤΑΤ οφείλει να ορίσει εγγράφως υπεύθυνο ασφάλειας (ή, ενδεχομένως, αντίστοιχη ομάδα ατόμων) των προσωπικών δεδομένων της απογραφής με συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Ο υπεύθυνος ασφάλειας έχει σημαντικό ρόλο σε έναν οργανισμό, καθώς είναι εκείνος που ελέγχει την εφαρμογή των οργανωτικών και τεχνικών μέτρων ασφάλειας.
- Διαδικασία διαχείρισης περιστατικών ασφάλειας: Η ΕΛ.ΣΤΑΤ. οφείλει, μεταξύ των διαδικασιών που θα περιλαμβάνονται στο σχέδιο ασφάλειας, να ορίσει διαδικασία διαχείρισης (ανίχνευση - αντιμετώπιση) περιστατικών ασφάλειας, όπως για παράδειγμα περιστατικά διαρροής δεδομένων, που θα περιλαμβάνει τις ενέργειες, οι οποίες είναι αναγκαίες για τη διερεύνηση του εκάστοτε περιστατικού, το προσωπικό που θα ενεργοποιηθεί, τα αρχεία που θα πρέπει να διερευνηθούν, την εκτίμηση μεγέθους διαρροής/αποτίμηση συνεπειών κτλ.

Πέρα των ανωτέρω γενικότερων μέτρων ασφάλειας, η ΕΛ.ΣΤΑΤ. οφείλει επίσης να υλοποιήσει κατ' ελάχιστον τα εξής ειδικότερα μέτρα, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι διάφοροι κίνδυνοι, και κυρίως ο κίνδυνος διαρροής ή μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης στα δεδομένα της απογραφής: α) Θα πρέπει να ληφθούν κατάλληλα μέτρα φυσικής ασφάλειας για τα ερωτηματολόγια και τα υπόλοιπα έντυπα που θα χρησιμοποιηθούν, τόσο κατά τη διάρκεια της απογραφής, αλλά και αφού συγκεντρωθούν στην Κεντρική Υπηρεσία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. και κατά τη διάρκεια της ψηφιοποίησής τους. β) Η πληροφοριακή υποδομή που θα χρησιμοποιηθεί για την επεξεργασία των δεδομένων της απογραφής δεν θα πρέπει να είναι προσβάσιμη από το διαδίκτυο ή να έχει σύνδεση με το διαδίκτυο (εκτός αν κάτι τέτοιο είναι απολύτως απαραίτητο στο πλαίσιο του ρόλου/αρμοδιοτήτων που έχει ανατεθεί στο χρήστη του εκάστοτε υπολογιστή, περίπτωση στην οποία θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν κατάλληλες τεχνικές ασφαλούς απομακρυσμένης πρόσβασης και κρυπτογράφησης). γ) Θα πρέπει να προβλέπεται ορθή διαχείριση των χρηστών για την απόδοση δικαιωμάτων πρόσβασης στα δεδομένα της απογραφής, ούτως ώστε οι χρήστες

να έχουν πρόσβαση αποκλειστικά στα δεδομένα που απαιτούνται για την πραγματοποίηση της εργασίας τους. δ) Για τους διαχειριστές των εμπλεκόμενων πληροφοριακών συστημάτων πρέπει να χρησιμοποιούνται αυξημένης ασφάλειας ψηφιακά πιστοποιητικά για την αυθεντικοποίησή τους, ενώ κρίσιμες λειτουργίες διαχείρισης (π.χ. έλεγχος αρχείων καταγραφής) να διενεργούνται με την έγκριση δύο διαφορετικών προσώπων. ε) Οι σταθμοί εργασίας που επεξεργάζονται δεδομένα της απογραφής πρέπει να είναι ρυθμισμένοι κατάλληλα ώστε να μην επιτρέπονται ενέργειες απλών χρηστών οι οποίες επηρεάζουν τη συνολική τους διαμόρφωση (π.χ. απενεργοποίηση προγραμμάτων προστασίας από ιούς, εγκατάσταση νέων προγραμμάτων ή αλλαγή ρυθμίσεων υπαρχόντων κτλ.), ενώ επίσης, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται η εξαγωγή δεδομένων, είτε έντυπα (π.χ. μέσω εκτυπώσεων) είτε ηλεκτρονικά, όπως με τη χρήση αποσπώμενων μέσων (π.χ. USB, CD/DVD) – εκτός αν υπάρχει έγκριση από τον Υπεύθυνο Ασφάλειας (ή άλλης μορφής έγκριση, μέσω διαδικασίας που προβλέπεται στην πολιτική ασφάλειας). στ) Θα πρέπει να ενεργοποιηθεί η δυνατότητα καταγραφής των ενεργειών (σε αρχεία καταγραφής – log files), τόσο σε επίπεδο ενεργειών στη βάση δεδομένων και του λειτουργικού συστήματος, όσο και των ενεργειών των χρηστών της εφαρμογής, και να πραγματοποιείται τακτικός έλεγχος, ειδικά των ενεργειών των διαχειριστών επί των δεδομένων που αφορούν στην απογραφή, ούτως ώστε να ελέγχεται αν κάθε πρόσβαση ή γενικότερα ενέργεια είναι εξουσιοδοτημένη.

Όσον αφορά στο διαχωρισμό των στοιχείων που οδηγούν στην ταυτοποίηση των ατόμων (βλ. υπό σημείο 11), αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με κωδικοποίηση των στοιχείων αναγνώρισης. Το αρχείο της αντιστοίχισης των κωδικών με τα στοιχεία προσδιορισμού της ταυτότητας θα πρέπει να κρυπτογραφηθεί, να αρχειοθετηθεί, και να χρησιμοποιείται μόνο όταν απαιτείται ο προσδιορισμός της ταυτότητας του υποκειμένου (συσχέτιση ονόματος με κωδικό αριθμό), όπως για παράδειγμα όταν πιθανόν χρειαστεί για τον προσδιορισμό του στατιστικού δείγματος μελλοντικών ερευνών.

Όσον αφορά στην ασφαλή διαγραφή των ψηφιοποιημένων στοιχείων που

οδηγούν στην ταυτοποίηση των ατόμων καθώς και την ασφαλή καταστροφή των εντύπων ερωτηματολογίων η Αρχή παραπέμπει στην υπ' αριθμ. 1/2005 Οδηγία για την ασφαλή καταστροφή των δεδομένων.

15. Επισημαίνεται, τέλος, ότι για μελλοντικές απογραφές θα πρέπει ο νομοθέτης να επανεξετάσει με τη δέουσα επιμέλεια τις επιμέρους πτυχές διενέργειας των απογραφών, από τις πηγές άντλησης των στοιχείων (μητρώα) μέχρι την επιλογή μέτρων που βελτιώνουν την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Σε αυτά συγκαταλέγονται το περιεχόμενο των ερωτήσεων, ο τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων, η έγκαιρη και πλήρης ενημέρωση των πολιτών για την απογραφή, η διενέργεια μελέτης επιπτώσεων στην ιδιωτικότητα. Ειδικότερα, ως προς το περιεχόμενο των ερωτήσεων (βλ. υπό σημείο 5) θα πρέπει να επανεξετασθεί η ανάγκη καταμέτρησης του πραγματικού πληθυσμού. Όσον αφορά στη μη καταγραφή των φιλοξενούμενων ατόμων που δηλώνουν ότι θα απογραφούν στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους και τη μη καταγραφή της ακριβούς ημερομηνίας επαναπατριsmού, θα πρέπει επίσης, να παραλειφθούν σε επόμενη απογραφή. Επίσης, όσον αφορά στα συλλογικά καταλύματα, καταρχάς θα πρέπει να απαλειφθούν οι εναλλακτικές σχετικά με την πραγματική οικογενειακή κατάσταση, ως απρόσφορες. Η διαμονή σε μια σειρά από συλλογικών καταλυμάτων, εκτός του ότι συνδέεται με ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα κατά την έννοια του ν. 2472/1997, κυρίως δύναται να οδηγήσει στον κοινωνικό στιγματισμό των ατόμων, όταν η διαμονή σε αυτά παραπέμπει σε χαρακτηριστικά που αποκλίνουν από το επιθυμητό μέτρο οικονομικής, δημόσιας ή ιδιωτικής συμπεριφοράς. Πέραν από την κατά προτεραιότητα διαγραφή των δεδομένων θα μπορούσε να επανεξετασθεί η αναγκαιότητα πλήρους απογραφής των ατόμων που διαμένουν σε συλλογικά καταλύματα, δηλαδή να παραλείπονται τα στοιχεία που αφορούν στην εργασία και το μορφωτικό επίπεδο. Ως προς τον τρόπο συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων θα μπορούσε να εξετασθεί η δυνατότητα συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων από τον ίδιο τον απογραφόμενο και η ταχυδρομική αποστολή τους, ατελώς, στην ΕΛ.ΣΤΑΤ., όπως προβλέπεται ήδη σε διάφορα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ τη

δυνατότητα αυτή είχε υπογραμμίσει ήδη το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο στην προμνημονευθείσα απόφασή του (BVerfGE 65, σελ. 1 – 71). Αυτό αποτελεί ηπιότερο μέσο απογραφής αφού οι απογραφόμενοι έχουν τη δυνατότητα να τηρήσουν μυστικές τις απαντήσεις τους έναντι των απογραφών. Υπό το ίδιο πνεύμα το δικαστήριο ζήτησε επίσης, ως διαδικαστική προϋπόθεση προστασίας των προσωπικών δεδομένων, οι απογραφείς να μην κατοικούν στην ίδια περιοχή με τους απογραφόμενους ώστε να αποφευχθεί οιαδήποτε σύγκρουση καθηκόντων και να μη θιγεί η προθυμία των απογραφόμενων να δηλώσουν τα αληθή στοιχεία. Η έγκαιρη και πλήρης ενημέρωση των απογραφόμενων σχετικά με όλα τα ζητήματα της απογραφής μπορεί να επιτευχθεί με τη δημιουργία ειδικής ιστοσελίδας. Τέλος, η διενέργεια μελέτης επιπτώσεων στην ιδιωτικότητα αποτελεί καλή πρακτική που εφαρμόζεται ήδη σε άλλες χώρες, όπως την Ηνωμένο Βασίλειο (βλ. ενδεικτικώς Report of a Privacy Impact Assessment conducted by the Office for National Statistics in relation to the 2011 Census England and Wales, Νοέμβριος 2009), την Αυστραλία (βλ. Census Enhancement Proposal: Privacy Impact Assessment Report for Australian Bureau of Statistics, Ιούνιος 2005), τον Καναδά (βλ. 2011 Census of Population and the National Household Survey Privacy Impact Assessment, 2009) και τις Η.Π.Α. (βλ. ενδεικτικώς Privacy Impact Assessment, U.S. Census Bureau, Ιανουάριος 2010). Η διενέργεια μελέτης επιπτώσεων εντοπίζει πιθανά προβλήματα που προκαλούν τα ερωτηματολόγια της απογραφής, προτείνει λύσεις, όπως επίσης εξετάζει την επιλογή κατάλληλων διαδικασιών για τη συμμόρφωση με τις αρχές της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Τέλος, συνιστάται η αξιολόγηση από ανεξάρτητο τρίτο των συστημάτων και διαδικασιών που αφορούν στην απογραφή ήδη κατά το στάδιο της προπαρασκευής της.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή αποφαινεται ότι η διενέργεια των γενικών απογραφών πληθυσμού-κατοικιών και οικοδομών-κτιρίων πληθυσμού για το έτος 2011 καθώς και ο σχεδιασμός μελλοντικών απογραφών οφείλει να διενεργηθεί σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στα σημεία 4 έως 14 του σκεπτικού της παρούσας.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Χρίστος Γεραρής

Γεωργία Παλαιολόγου